

KATEHETSKI LEKSIKON

ANIMUS, ANIMA. Pojam animusa kao arhetipa pripada Jungovoj psihologiji kompleksa. Kao psihološki pojam razlikuje se od filozofskog pojma anime (duše). Animus se kao arhetip shvaća u filozofskom smislu kao jedan dio anime (duše); tko ga potiskuje djeluje »bez duše«, a tko ga njeuguje u njemu se ogleda »čovječnost«. Skup takvih kvaliteta objedinjuje arhetip anima.

Termin animus označuje psihički organ muškarca za »ženskost«, kao i za sve vidove ženskoga u kozmosu; termin anima označuje psihički organ žene za »muškost«, kao i za sve vidove muškoga u kozmosu. Oni se ponašaju komplementarno u fizičkim seksualnim određenostima.

Njihov sadržaj se može definirati kao psihička sposobnost u odnosu na seks i eros; za ono što je

osjećaj, nesigurnost, trudnoća, kreativno stvaranje (anima); za moć muškog vođenja, za rađanje bilo fizičko bilo duhovno (animus). Oni omogućuju da se može uspostaviti afektivni odnos s osobama, situacijama i stvarima. Njihov trajni gubitak predstavlja (posebno nakon polovice života) gubitak čovječnosti.

Ovi arhetipi se doživljavaju eksperimentalno po prvi puta kroz oduševljenje za neki ideal ili kroz oblike fanatizma. Važno je za vjeroučitelja ili dušobrižnika imati u vidu ove procese unutarnje psihologije kao projekcije po kojima mladi »uvježbavaju« odnose sa svojom animom (sa svojim animusom). U »zaljubljivanju« se također projicira anima (animus). Uočavanje tog mehaničkog procesa predstavlja nužan preludij za slobodno zrenje u zaručничkoj ljubavi.

U religioznoj pedagogiji se važnost ovih arhetipa očituje u odnosu između religije i snage ljubavi. Ako se anima i animus njeguju oni daju religiji životnost; u određenom trenutku se produhovljuju. Ako su potisnuti, religija se ukrućuje, a seks se degradira na životinjsku strast.

ANONIMNO KRŠĆANSTVO. Pojam koji je iznio K. Rahner, a koji označava prema njegovom shvaćanju »unutarnju, božansku i ulivenu milost prije krštenja«. Drugim riječima: Ispravno je kršćanski vjerovati da je spasiteljska ljubav Božja i ondje na djelu gdje se ne može otkriti neki izvanjski znak da su ljudi povezani s kršćanstvom, pa čak i tamo gdje se izričito priznaju ateistima. Odlučujuće je pri tome da ljudi o kojima je riječ žive prema svojoj savjesti,

tj. da teže prema ljudskoj punini. Danas, kad se Crkva kao institucija stavlja u pitanje, mnogi kršćani žive također u anonimnom kršćanstvu, budući da više ne osjećaju sami po sebi tu pripadnost. Na području školstva to se posebno često susreće u školama usmjerenog obrazovanja i višim školama i zahtjeva od nastavnika sposobnost suživljavanja i (Pavlovu) spremnost »svima postati sve« (1 Kor 9,20). Bilo bi promašeno pod krilaticom anonimnog kršćanstva uzeti kao takve ljude bez njihove izričite odluke za Crkvu, ili upotrebljavati anonimno kršćanstvo u minimalističkom smislu. (laksizam, prilagođivanje, otuđivanje, predrad u vjeronaučnoj obuci, bezreligiozni odgoj, sekularizacija).

ANTICIPACIJA, PSIHOLOŠKA. Radi se o onim pedagoškim mjerama koje prethode fizičkom, psihikom i intelektualnom razvoju djeteta. Anticipacija može biti u suprotnosti s općim ili individualnim zakonom razvoja koji odstupa od općeg.

Somatske anticipacije: Bila bi to anticipacija kad bi se htjelo držati novorođenče bez pridržavanja glave, ili kad bi se htjelo naučiti dijete stajati na nogama ili hodati a da se pri tom ne čeka na djetetov unutarnji impuls.

Mnogo puta djeca polaze u školu prerano, bez potrebne psihike, fizičke ili intelektualne zrelosti

koja je nužna za svladavanje novonastale situacije. Sportska aktivnost, posebno profesionalni i natjecateljski sport forsira fizički razvoj i može hipertrofizirati određene dijelove tijela (na pr. nogomet). Draženjem često starija braća fizički forsiraju najmlađeg. Posebno je važno u doba puberteta paziti na to da se dječaku ne postavljaju pretjerani fizički zahtjevi.

Psihike anticipacije: Impulzivni podražaji anticipiraju se kao da su u stadiju razvoja. Ima djece (jedinci ili zadnji rođeni) koji ne mogu izživjeti do kraja svoje doba bajki i igre. Često puta može prerana ozbiljnost tištati dijete. Intelektualne anticipacije: Tek za vrijeme puberteta može se zahtijevati od dječaka ili djevojčice čvršće zalaganje u samoodgoju dok se za vrijeme djetinjstva dobro može postići putem stalnih poticaja. U samom pubertetu izabirući motive treba imati u vidu njihovu primjerenost. Ozbiljna tumačenja života su prihvatljivija psihiki i intelektualno tek u doba puberteta: temeljno shvaćanje začetka svijeta utječe podsvijesno na intelektualne sposobnosti dječaka. Osobno uvjerenje o počecima svijeta stvara se tek mnogo kasnije. Dijete ne smije biti opterećeno odgovornošću prema starijima sve dok nije psihiki i intelektualno sposobno da je podnese.

Katehetske anticipacije: Ne može se tražiti od malog djeteta predugo pri-

bivanje bogoštovnim činima. Vrijeme molitve i fizički stav (klečanje, stajanje) moraju biti kratki. Oblici odnosa s Bogom na način odraslih moraju se djetetu priopćiti postepeno i razborito. J. A. Jungman smatra preporučljivim odlaganje skupa teoloških pojmova za bar dvije godine, »jer tek sa početkom mladenaštva ucjepljuje se postepeno i smisao za šire odnose«. To ne znači da se ne treba djetetu pružiti uvid u svijet vjere, već samo to da očekivanja vjeroučitelja u pogledu vjeronauka ne smije biti prijevremeno. Sve to ukazuje na hitnu potrebu da se na katehezu djece nadovezuje kateheza mladih kao i vjerska formacija odraslih.

ANTROPOCENTRIZAM. Ako se antropocentrizam shvaća u smislu da čovjek (anthropos = čovjek) živi iz sebe i da je sam sebi dostatan, postoji opasnost da se time izgubi dimenzija Boga i otajstvo čovjeka. Ali ako se antropocentrizam shvaća kao izražaj slobode, samostalnosti i osobne odgovornosti u smislu da se uvijek radi o čovjeku i da čovjek sve shvaća kao zadaću, poziv i svjedočenje, onda se pod antropocentrizmom podrazumijeva stav koji je svojstven jedino čovjeku, a koji nije u suprotnosti s kršćanskim teocentrizmom. U okviru cjelokupnog odgojnog procesa zadaća je vjeronaučne obuke da pridonese pravilnom shvaćanju i ostvarivanju antropocentrizma.